

Asia: VN/13749/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Koko maan rahoituksen tasossa huomioon otettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvuarvio vuosille 2027–2030 (7 § 1 mom.)

Kyseessä on teknisluonteinen SOME-malliin perustuva päivitys.

-

2. Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet (7 § 1 mom. ja 36 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvusta ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon 60 prosenttia vuodesta 2027. Määräaikaisesta 0,2 prosenttiyksikön korotuksesta luovuttaisiin vuodesta 2028.

-

3. Palvelutarpeen kasvun säästöjen kohdentaminen ja säästökompensaatio (3 § 1 mom.)

Palvelutarpeen kasvua koskeva säästö kohdennettaisiin kaikille hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijöiden perusteella.

Säästötoimenpiteiden vaikutuksia kompensoitaisiin nostamalla palvelutarpeen määräytymistekijän rahoitusosuutta yhdellä prosenttiyksiköllä ja vastaavasti vähentämällä asukasperusteista osuutta vuonna 2028.

-

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvemallin päivitykset (14 § ja lain liite)

Tarvetekijöiden ja niiden kertoimien taustalla olevissa käyttö- ja kustannustiedoissa otettaisiin huomioon uusimmat tiedot ja nykyisiin tarvetekijöihin tehtäisiin eräitä tarkistuksia, mutta ei toteutettaisi

tarvetekijöitä tai tietopoimintoja koskevia merkittäviä laajennuksia. Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioon ottamista rahoituksessa rajattaisiin osittain.

-

5. Palvelutarvekertoimien tietopohjan laadun turvaaminen (14 § 3 mom. ja 26 a § 2 mom.)

THL:n tehtävää tarkistaa tietopohjan laatua ja oikeutta korjata rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä selkiytettäisiin. Valtiovarainministeriö voisi rahoituspäätöksessä ottaa huomioon rekisteritiedoissa olevia selviä virheitä, jotka vaikuttaisivat merkittävästi hyvinvointialuekohtaiseen rahoitukseen.

-

6. Saaristoisuus rahoituksen määräytymistekijänä (19 §)

Saaristolain määritelmän mukaiselle saaristoiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin saaristoisuuskerroin, jonka perusteella määriteltäisiin hyvinvointialueille saaristoisuuden perusteella kohdennettava sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallinen rahoitus.

-

7. Siirtymätasauksien porrastuksen muuttaminen (35 § 2–5 mom.)

Siirtymätasausten porrastusta muutettaisiin sekä siirtymätasausvähennysten että -lisien osalta kymmenellä eurolla asukasta kohden lisää vuosittain vuodesta 2027 siten, että pysyvien siirtymätasausten määrä vähenee noin neljäsosalla vuoden 2030 loppuun mennessä.

-

8. Siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide ja sen kohdentaminen (40 §)

Siirtymätasauksista valtion rahoittamasta osuudesta siirrettäisiin hyvinvointialueiden rahoitettavaksi 53 milj. euroa vuonna 2028, 91 milj. euroa vuonna 2029 ja 82 milj. euroa vuodesta 2030. Rahoituksen vähennys kohdistettaisiin asukasta kohden yhtä suurena kaikille hyvinvointialueille, lukuunottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

-

9. Kommenttinne koskien saariston käsitettä (saaristolain 3 §)

-

10. Kommenttinne koskien saaristoista hyvinvointialuetta (saaristolain 9 a §) sekä siihen liittyvää valtioneuvoston asetusta

Lausunto – Finlands öar – Suomen saaret ry

Finlands öar – Suomen saaret ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto

luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee hyvinvointialueiden rahoitusmallin

kehittämistä sekä saariston kehityksen edistämistä koskevan lainsäädännön

uudistamista.

Finlands öar – Suomen saaret ry pitää erittäin myönteisenä ja pitkään odotettuna uudistuksena sitä, että esityksessä tunnistetaan saaristoiset hyvinvointialueet sekä saaristo-olosuhteiden erityispiirteet nykyistä selkeämmin. Saaristoisuus aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia ja haasteita palvelujen järjestämiselle muun muassa pitkien etäisyyksien, hajanaisen asutuksen, kulkuyhteyksien sekä kausivaihtelun vuoksi. Näiden tekijöiden huomioiminen rahoitusmallissa on välttämätöntä perustuslain mukaisten yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi.

Finlands öar – Suomen saaret ry katsoo kuitenkin, että pelkkä saaristoisuuden tunnistaminen ei ole riittävää, mikäli siihen ei liity riittävää rahoitusta. Esityksessä kuvattu rahoitusmekanismi on askel oikeaan suuntaan, mutta rahoituksen tasoa tulisi korottaa, jotta sillä olisi todellista vaikutusta palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen saaristoalueilla. Ilman riittävää lisärahoitusta on vaarana, että uudistus jää vaikutuksiltaan lähinnä tekniseksi.

Esitetty saaristoisuuden pisteytys- ja laskentamalli on monilta osin monimutkainen ja sisältää tekijöitä, jotka voivat johtaa alueiden väliseen epätasapuolisuuteen. Eri saaristoluokkien painotukset, kausiväestön huomiointi sekä pinta-alaan perustuvat tekijät voivat yhdessä muodostaa vaikeasti ennakoitavan kokonaisuuden. Mallin läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä tulee parantaa, ja sen vaikutuksia eri alueisiin on seurattava ja arvioitava huolellisesti toimeenpanon yhteydessä.

Finlands öar – Suomen saaret ry korostaa, että esityksen toimeenpanossa on varmistettava, että saaristoisuuden huomioiminen rahoituksessa on aidosti vaikuttavaa eikä jää pelkäksi rakenteelliseksi muutokseksi.

Finlands öar – Suomen saaret ry korostaa lisäksi, että saaristo-olosuhteiden huomioiminen palvelujen järjestämisessä edellyttää paikallisen tuntemuksen hyödyntämistä. Saaristossa toimivat ratkaisut syntyvät usein yhteistyössä asukkaiden kanssa, ja siksi on tärkeää, että saaristossa asuvilla on mahdollisuus osallistua palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä tukee sekä palvelujen toimivuutta että kustannustehokkuutta.

Samalla Finlands öar – Suomen saaret ry pitää tärkeänä, että kehitetään käyttäjälähtöisiä etä- ja digipalveluratkaisuja, jotka täydentävät fyysisiä palveluja ja tukevat arjen sujuvuutta saaristo-olosuhteissa.

Finlands öar – Suomen saaret ry katsoo, että esitetty malli on lähtökohtaisesti parempi kuin tilanne, jossa saaristaisuuden vaikutuksia ei huomioitaisi lainkaan rahoituksen määräytymisessä.

11. Mahdolliset muut kommentit hallituksen esitysluonnoksesta

-

Söderlund Sara
FÖSS Finlands Öar rf - Suomen saaret - Erika Englund/ toiminnanjohtaja